

רם את הזקנים הצריפים התאנושיים. אפשר לשלם עבור שהות הזקנים במקום. באחד משני אופנים: דמי-מפתח, או תשלום יומי. מסביר יורם הלפרין: "דמי-המפתח זה דבר פשוט ביותר. אנחנו מקבלי סכום של 30 עד 40 אלף לירות מהמישפחה של הזקן כאשר הוא נכנס הגנה. לא משנה כמה זמן הוא יהיה אצלנו. אם הוא יהיה חודשיים או עשר שנים, זה אותו סכום. אם הוא נפטר או עזב את המקום, הכסף נשאר אצלנו. על סכום זה הוא מוסיף סכום קטן מדי יום ביומו. השיטה השנייה היא תשלום היומי. אנחנו גובים בין 95 ל-130 לירות לכל יום. מובן שיתר הרבה זמן — ודאי שיהיה הרבה זמן — ומי לא חושב שתוא יחיה הרבה זמן — לשלם את דמי-המפתח".

אין ספק שמצב זה מהווה עסק מצויין וכדאי ביותר לאנשים כגוסטב הלפרין, הידוע בטיבעו ובחיסה כאיש-עסקים ממולח. ככל שהזקן מתפגר — או בלשונו של יורם,

רק שבע קודם-לכן, ולא הספיקה לנצל את האוויר הצלול של המקום. כאשר ישב יורם במישרד עם בתה של ספה וויך, כדי לגמור את החשבונות, הוציאו אברהם של השגר-פגר ואריה העובד שאסרו לו להתאמץ את הגווייה ל-רחוב. כשראו השניים כי צלם העולם הזה מצלמם, השליכו את הגווייה על הכביש וברחו חזרה לתוך הבניין. גווייתה של ספה וויך היתה מונחת על הכביש משך חצי שעה, לשימחת ילדי השכנים ולעונוע הוריהם, עד שירם עצמו סיים את התחשה-בנות עם מישפחתה העמית בעצמו את הגווייה לתוך השגר-פגר.

„מושבי-זקנים

אחד גדול*

הלפרין טוען, באוזני כל מי שמוכן לשמוע, כי אינו מרוויח כסף ולכן אין הוא יכול לשפר את התנאים במוסד. אולם „הפסדים“ אלה שלו לא מנעו בעדו לקנות לעצמו מכונית מפוארה, לממן את עיסקי הבנייה של בנו הקבלן, לקנות לאשתו חנות-פרסומריה בטיבעון, ולצאת כמה פעמים בשנה לנופש בטבריה ובים-המלח. שלוש פעמים בשבוע מזמין הלפרין, על-פי הסכם מיוחד, את הדוקטור עליה ילון לספל בחולים שבין הזקנים שלו. דוקטור ילון היא דמות ידועה בטיבעון. אשה פעלתנית, מלאת-מרץ, הנמצאת בפנסיה ר-עובדת ברמת טיבעון, המוסד אותו היא מכנה „רמאות טיבעון“, רק כדי „לעזור כמה שאני יכולה לזקנים המסכנים האלה“. ד"ר ילון היא אשה מבוססת היטב מבחינה כספית, והסכום הפעוט, שאותו משלם לה הלפרין להודש עבור שלושת ביקוריה השבועיים, אינו מהווה לגביה דבר בעל ממשקל.

ד"ר ילון מודה כי היא עצמה אינה קובעת מי מהזקנים יבוא אליה לטיפול. ישנן במקום לילי ואיזה אחות, שהן בודקות את הזקנים, ורק מי שהן מחליטות שצריך להגיע אליה, אותו אני רואה“. ד"ר ילון אינה מכחישה שקיימת אפשרות כי זקן שאותו אין הלפרין מעוניין לשלוח

הרופא

ד"ר קרול ורדי, רופא מושבי-הזקנים ורד טוען כי מצבם של הזקנים במושב הוא נורא. ורדי מתאר כיצד זקנים שוברים אבריהם.

„מצפצף“ — מוקדם יותר, כן מרוויח בעל העסק כסף רב יותר. „אין לנו בעיות בלוקבול זקנים חדשים. עומדים אצלנו בתור חודשים שלמים.“ משלים את התמונה יורם הלפרין.

האטרקציה:

„שגר-פגר“*

ה„שגר-פגר“ הוא מונח חדש בטיב עון, בעיקר בקרב הילדים. שם זה ניתן למכונית שברולט-סטיישן כחולה-כהה, ב-בעלות אברהם, מוביל-הגווייה של בת-האבות. בשעות-לילה מאוחרות יש לאברהם עבודה רבה. בכל מקום שבו נפטר זקן, הוא נקרא להוציא את גווייתו בלילה דווקא כדי שלא יראו.

אולם כאשר נודע למישפחת הזקן כי האב נפטר, והם מגיעים לבית האבות ביום, אין מנהלי בתי-האבות יכולים להתחייב בגווייה עד הערב, הם מזעיקים את ה-„שגר-פגר“ של אברהם לאור היום, לצאת לילי טיבעון הממתנים שעה ארוכה כדי לראות את הגווייה של הזקן, מונחת על אלונקה צבאית ישנה ומכוסה בשמיכה דקה. שממנה מציצים איברים: יד או רגל. בעת שביקרנו ברמת טיבעון, הגיעו לי מקום בני-מישפחתה של ספה וויך, זקנה חיספית אשר נפטרה באותו יום, ויורם הלפרין נאלץ להזמין את ה-„שגר-פגר“ בי שעות היום. ספה וויך הגיעה למחתי-טיבעון

זקנים. האחת היא הרשת של בלומנטל, בית-החולים לזקנים בחיפה אשר חיזק ידוע משך שנים רבות כמוסד מצויין, אך אחרי מותו של דוקטור בלומנטל המפורסם נרכש על-ידי כמה מעובדיו ושותפיהם. לרשת בלומנטל יש בטיבעון שני בתי-אבות: פנסיון עדה, ופנסיון גיל. הרשת השנייה היא זו של פרוכטר, ולה בית-חולים בנווה-שאנן בחיפה. בתי-האבות נוסף בחיפה, וזה שבטיבעון, בית פרידמן. בתי האבות עדה וגיל הם, לדיברי מנהל להם, בבעלות ארבעה שותפים: רפי תדמור, הטוען כי הוא אח מוסמך וכי עבר השתלמות בגריאטריה ויולוס אוגור

אליה, לעולם לא יגיע לביקורת או לטיפול רפואי. גוסטב הלפרין עצמו אינו נמצא תמיד ליד 60 הזקנים שבמוסד שלו. כאשר ב-קרתי במקום הוא היה, לדיברי בנו: „בבית-המישפט בחיפה“. מי שעובר ברחובות או בשדרות היפה-פיות של טיבעון, נדמה לו כי הוא מבקר במושבי-זקנים אחד גדול. על 900 התושבים של טיבעון, נמצאים במקום כ-700 זקנים אשר הפכו את העיירה, רק לאחרונה, לעיר-המוגרים שלהם: בבתי-האבות. המועצה המקומית קיריית-טיבעון משתדלת להילחם בתהליך הפיכת עיר-הנופש

גווייה מתגלגלת ברחוב

את גוויית הזקנים הנפטרים בבתי-האבות מוציאים בדרך כלל בלילה, כאשר ניסה צוות העולם הזה לצלם גווייה זו, שהוצאה דווקא ביום, ברחו בעלי מושבי-הזקנים והשאירו אותה להתגלגל שעה ארוכה ברחוב.

— שניהם עובדים של בית-החולים ברו-מנטל בחיפה, עוד מתקופתו של דוקטור בלומנטל, והחל מהאחרים הם האחים (לאותה מישפחה) שימחה („זיגו“) דורון וקלמן („קרול“) ביום. בעוד זיגו טרח לעברת את שמו, נושא קרול את השם הלועזי שלו.

קודם שנכנסו לשותפות עם תדמור ו-אוגור, היו שני אחים אלה קצבים בחיפה. כיום מנהל את בתי-האבות עדה באוסן רישמי רפי תדמור, ואילו זיגו דורון, הטוען כי הוא מינהלן מוסמך, מנהל את בית-האבות גיל.

הכניסה לשני בתי-האבות אלה אסורה לאנשים מבחוץ. כאילו היו מיתקן צבאי סודי. נעמי צור, צעירה טיבעונית ורעייתו של פרופסור בני צור מהטכניון בחיפה, היא צלמתיאמנותית חובבת. בית-האבות גיל נמצא בשכונת לביתה ברחוב האורנים בטיבעון, ובאחד האזעים החליטה לצלם במקום דיוקנות של אנשים וזקנים.

היא קיבלה רשות מאחת העובדות, ש-היתה באותו זמן אחראית על הבית, ו-החלה מצלמת. לפתע תופיע קרול ביום, תפס אותה והחל להכותה. מספרת נעמי, צעירה יפה ואם לשלושה ילדים: „באותו זמן הייתי חברשה ביד ימין שלי מכווייה רצינית שהיתה לי. קרול התגנבל עלי, והחל למשוך אותי כדי לנסות להוציא את הפילם מהמצלמה שלי. התגנבתי לו, ואמרתי שייזהר על היד שלי שהיא מפצועה. דווקא אז הוא נטפל ליד, וקרע ממנה את מתחברשת יחד עם הבשר. כשראה שלא יוכל להוציא ממני בכוח את הפילם, הוא כלא אותי באחד ההדרים למשך למעלה משעה.“

המישטרה, שהתערבה בעניין, שיחררה את נעמי צור יחד עם הפילם. חווייה דומה עברה על חוליית-הכיסוי של העולם הזה, שבאה לצלם את בתי-האבות. קרול התגנבל עלי ועל הצלם. שנייה לצלמו מחוץ ל-מוסד. למחרת התגנפלו קרול, רפי תדמור ואחד העובדים שלהם, בשם יצחק, עלי ועל הצלם, כשניסונו לצלמם מחצר שכנה. רק לאחר התערבות המישטרה, ולאחר שהתברר לשלושה כי איחרו את המועד והצלם כבר צילם אותם, הם הסכימו להשיב על שאלותי ולהרשות לצלם את המיב-נה, „רק מבחוץ.“

ואומנם, לרפי וקרול יש הרבה מה להסתיר. בשני בתי-האבות שהם מחזיקים,

לעיר-רפאים, מסביר ראש המועצה, עמי בן-דרור (45), בן מרחביה היושב בטיבעון כבר 25 שנים: „אנחנו לא נגד זקנים, אנחנו רק נגד מושבי-הזקנים שבטיבעון, במצבם הנוכחי. אנחנו יודעים כי צריך למצוא פיתרון לזקנים בארץ, ולא איכפת לנו שטיבעון התרום את חלקה לפיתרון זה. אבל הבעיה של הזקנים היא בראש-ובראשונה בעייה חינוכית. התנאים הנוריים אים בחלק מבתי-האבות בעיר מביאים לכך שהנוער שלנו גדל עם התמונות המזעזעות של זקנים מוונחים, של זקנים תועים ש-אינם יודעים למצוא את כתובת בית-האבות שלהם, של אמבולנסים ו-שגר-פגר של גווייה, של זיהמה וליכלוך. אילו היו מקמים את בתי-האבות במיבנים מתאי-מים, לא היה נגרם העוול תאיים הזה לזקנים ולתושבי המקום.“

לדיברי עמי בן-דרור מוכנה המועצה המקומית לעזור לכל מושבי-זקנים אשר יפתח באתר מתאים, „לא באמצע העיר“ ובתנאים מתאימים, אך המועצה והתושבים יילחמו בכל תופעה של ניצול הזקנים לשם גריפת רווחים על-ידי בעלי בתי-האבות. הוא גם מדע לעובדה שהשיעור העצום של זקנים — כמעט זקן מבחוץ על כל זקן מטיבעון“ — משווים לעיר דימוי של מושבי-זקנים העוצר בעד התפתחותה, גורם לעויבה גדולה של בני טיבעון ולנסיגה, „בגלל שאנשים לא רוצים לבוא ולגור במושבי-זקנים אחד גדול.“

אולם ידיה של המועצה כבולות. לפי החוק אין המועצה נותנת — ולכן אין היא יכולה אף למנוע מתן-רישיון לבתי-האבות או לבתי-חולים, בעלי בתי-האבות המקב-לים זקנים חולים, „עד שהם ימותו אצלנו“ התחכמו לחוק, ואף לא ביקשו רישיון לבתי-חולים ממישרד-הבריאות, „אם היינו מבקשים רישיון ממישרד-הבריאות“, אמר יורם, מבעלי רמת טיבעון, „לא היינו מקבלים, וגם היו שמים עלינו פיקוח של מישרד-הבריאות.“ הרשיון היחיד ש-ניתן למוסדות אלה, במידה שיש להם בכלל רישיון, הוא רישיון מטעם מישרד-הסעד לפתיחת מושב לזקנים בריאים. מישרד-הסעד אינו טורח לפקח, ומסלים עין מצבם הנורא של בתי-האבות בעיר.

שני קצבים

ואח אחד*

מי יבעון אף נימצאת על מפת שתי רשתות גדולות של בתי-האבות ובתי-

בעלת מושב

שרה אבנון בעלת מושב הזקנים ורד ורעייתו של פקד במישרד.